

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології і соціології
Кафедра загальної та соціальної психології і соціології

Методичні вказівки
щодо підготовки до семінарських занять
з нормативної навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

підготовки бакалавра
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальності 6.053 Психологія
Освітньої програми (спеціалізації) Психологія, Практична психологія

УДК [159.9:65] 371.214.115

П 86

Методичні вказівки щодо підготовки студентів до семінарських занять з нормативної навчальної дисципліни «Психологія управління» схвалені науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 21 жовтня 2020 р.).

Розробник: Малімон Л. Я., кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології і соціології

Рецензенти:

Курінчук Л.С., кандидат психологічних наук, заступник директора – керівник навчально-організаційного відділу державного закладу післядипломної освіти «Волинський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій»

Власюк Д. П., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології ВНУ ім. Лесі Українки.

Методичні вказівки покликані допомогти студентам при підготовці до семінарських занять з курсу «Психологія управління» і повністю відповідають навчальній програмі зазначеної дисципліни, що викладається для студентів освітнього ступеня «бакалавр», спеціальностей: 6.030102 «Психологія» та 6.030103 «Практична психологія».

Психологія управління: метод. вказівки для підгот. до семінар. занять / укл. Малімон Л.Я. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2020. 16 с.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «**Психологія управління**» є важливою складовою практичної підготовки студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності у сфері психології організацій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс спеціальних знань, що стосуються психологічних аспектів явища управління, функціонування систем управління в різноманітних організаціях, психологічних основ менеджменту з урахуванням відповідних новітніх досягнень сучасної психологічної науки. Психологічна підготовка у цій сфері знань є особливо актуальною на нинішньому етапі розвитку українського суспільства з огляду на непростий процес ринкових перетворень, що вимагає науково обґрунтованої та якісно побудованої системи управління організацією, що, як засвідчила уся світова практика, є однією з найголовніших складових успіху економічно розвинутих країн. Курс є автономним, проте базується на таких курсах, як «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Організаційна психологія».

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія управління» є формування та розвиток у студентів сучасного системного психологічного мислення щодо змісту та особливостей психологічних аспектів управлінської діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія управління» є:

- 1) сформуванню у студентів чітку, струнку систему уявлень про психологічну сторону управлінської діяльності, сучасні психологічні теорії управління, про психологічну основу функціонування організацій;
- 2) забезпечити розуміння студентами принципових відмінностей між поняттями «управління», «менеджмент», «вплив», «лідерство», «керівництво»;
- 3) виробити у студентів вміння здійснювати психологічну діагностику соціально-психологічного клімату, стилів управлінської діяльності керівника, стану міжособистісних та ділових комунікацій в управлінських системах;
- 4) озброїти студентів вміннями та засобами активного позитивного психологічного впливу на різноманітні аспекти життєдіяльності різних систем управління;
- 5) навчити студентів застосовувати сучасні напрацювання у сфері конфліктології, психології мотивації, психології стресу; відповідні знання з психологічних основ групової взаємодії в управлінській діяльності.

Програмою навчальної дисципліни «Психологія управління» передбачається проведення лекційних, семінарських та лабораторних занять, які сукупно мають сформуванню у студентів цілісне уявлення про психологічну складову управлінської діяльності. Головна **мета семінарських занять** – сприяння поглибленому засвоєнню студентами найскладніших питань навчального курсу, спонукання студентів до колективного творчого обговорення, оволодіння науковими методами аналізу явищ і проблем, активізування до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти.

Латинське слово «seminarium» перекладається як «розсадник». Слово «seminarium» утворено від дієслова «semino», яке позначає дію – засівати, поширювати або породжувати. Тобто, семінар передбачає процес породження нового.

Це вид навчальних занять практичного характеру, які спрямовані на поглиблене вивчення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу. Семінарські заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню висловлювати і відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів.

Особливість семінару полягає у тому, що основним видом діяльності є самостійне вивчення студентами проблем, підготовка рефератів, повідомлення суті проблеми на занятті та відповідний аналіз, виступ з доповідями, рецензування, доповнення повідомленого, обговорення наукових та учбових питань під керівництвом викладача.

Семінари не дублюють лекції, а є їх логічним продовженням, оскільки поглиблюють знання студентів із принципових положень учбового предмету, розвивають творчу самостійність, цікавість до науки та наукових досліджень, допомагають поєднати науково-теоретичні положення з практикою життя.

Семінарські заняття потребують від студентів ретельної підготовки. Готуючись, студент повинен ознайомитися з планом семінарського заняття, рекомендованою літературою. Спочатку слід ознайомитися з матеріалом за темою семінару, що вміщений у навчальних посібниках. Це дасть змогу скласти загальне уявлення про тему, яка вноситься на семінарське заняття. Якщо з цієї теми була прочитана лекція, то корисно також ретельно опрацювати її конспект. Лише після цього розпочинається самостійна робота над вивченням першоджерел.

Окрему ланку в процесі підготовки до семінарського заняття становить безпосередня підготовка виступу з того чи того питання. Варто привчати себе виступати не за готовим текстом, зачитуючи його, а користуючись лише коротким планом. Підготовка до виступу і полягає в тому, щоб до кожного питання скласти на окремій картці чи аркуші короткий план з помітками потрібних цифр, записами цитат, конкретних фактів. Такий підхід дасть змогу виробити вміння виявляти самостійність під час виступів на семінарі.

План семінару повідомляється студентам заздалегідь для усвідомлення логіки поступового, послідовного розвитку теми. Обов'язково зазначаються необхідні наукові та методичні джерела з теми, додаткова література, за допомогою якої можна поглибити знання з теми. Також пропонуються індивідуальні завдання, дотичні до теми семінарського заняття. На семінарі обговорюються найбільш суперечливі проблеми.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДО НИХ

Змістовий модуль I. Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління

(лекції – 10 год., семінарські заняття – 8 год., модульна контрольна робота).

Семінар 1. Предмет і методологічні основи психології управління (2 год.)

1. Предмет, об'єкт і завдання психології управління.
2. Міждисциплінарні зв'язки психології управління.
3. Основні функції та категорії психології управління.
4. Методологічні основи психології управління
5. Характеристика методів психології управління:
 - 1) методи вивчення особистості у системі управління;
 - 2) методи впливу на особистість;
 - 3) методи розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень.
6. Сучасний стан та перспективи розвитку психології управління.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Психологічні особливості використання методу ділових ігор у сфері управління (Вачугов Д. Д., Веснин В. Р., Кислякова Н. А. Практикум по менеджменту: деловые игры: Учеб. пособие.– М., 2001.)

2. **Метод тестів в управлінській діяльності** (Кравченко А. И., Тюрина И. О. Применение тестов в управлении // А. И. Кравченко, И. О. Тюрина. Социология управления: фундаментальный курс. – М. 2004.)

Література (основна):

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
2. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс лекцій. – 2-ге вид. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
3. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.

Література (додаткова):

1. Кабаченко Т. С. Психология управления: Учеб. пособие.– М.: Пед. о-во России, 2003– 384 с.
2. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посіб. – К.: Міленіум, 2003. – 344с.
3. Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: Навч. посібник.– К.: ТОВ “УВПК “ЕксОб”, 2001.– 512 с.
4. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К: «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ – 2000», 2003. – 336с.
5. Психология управления: Курс лекций / Л. К. Аверченко, Г. М. Залесов, Р. И. Мокшанцев и др; Отв. ред. М. В. Удальцова.– Новосибирск: «Сибирское соглашение».– М.: Инфра-М, 2000.– 150 с.

Семінар 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління (2 год.)

1. Зародження ідей психології управління в надрах філософії та соціології.
2. Адміністративно-бюрократичний підхід в управлінні: теорія бюрократизації управління М.Вебера; школа адміністративного управління А.Файоля.
3. Школа “наукового управління” (Ф.Тейлор, Ф. і Л. Джилбрети, Г.Емерсон).
4. Школа “людських відносин” (Г.Мюнстерберг, Е.Мейо).
5. Теорія та практика американського менеджменту.
6. Теорія та практика японського менеджменту.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Позняк Д. Мак’явелістичний тип лідерства // Соціальна психологія.– 2003.– № 2.– С. 87–98.

Література (основна):

1. Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: Навч. посібник.– К.: ТОВ “УВПК “ЕксОб”, 2001. – 512 с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003. – 567 с.
3. Данчева О. В., Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів.– К.: Лібра, 1998.– 270 с.

Література (додаткова):

2. Кабаченко Т. С. Психология управления: Учеб. пособие.– М.: Пед. о-во России, 2003– 384 с.
3. Психология управления: Курс лекций / Л. К. Аверченко, Г. М. Залесов, Р. И. Мокшанцев и др; Отв. ред. М. В. Удальцова.– Новосибирск: «Сибирское соглашение».– М.: Инфра-М, 2000.– 150 с.

4. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.
5. Китов А. И. Современное состояние и перспективы психологии управления // Вопросы психологии.– 1977.– № 4.– 15–26.

Семинар 3. Психологічний феномен керівництва (2 год.)

1. Керівник як об'єкт психологічного дослідження. Управлінські ролі керівника.
2. Психологічні типи керівників.
3. Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника. Ортобіоз особистості керівника.
4. Психологія впливу керівника на підлеглих як прояв його влади та авторитету в управлінні. Псевдоавторитети, їх види та причини виникнення.
5. Регресивний розвиток керівника та причини неуспішного керівництва

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Панфилова А. Управлять репутацией – актуальная потребность менеджеров // Новые знания.– 2003.– № 1.– С. 38–41.
2. Цхвиравашвили Г. Завоевание авторитета руководителем // Office.– 2004.– № 3.– С. 28–31.
3. Линчевский Э. Э. Компетентность руководителя з позиций социальной психологии // Линчевский Э. Э. Контакты и конфликты: Общение в работе руководителя.– М., 2000.– Гл.1.– С. 10–71.

Література (основна):

1. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебн. пособие – М.:Флинта: МПСИ, 2000. – 648с.
2. Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: Навч. посібник.– К.: ТОВ “УВПК “ЕксОб”, 2001.– 512 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
4. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.

Література (додаткова):

1. Кабаченко Т. С. Психология управления: Учеб. пособие.– М.: Пед. о-во России, 2003– 384 с.
2. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс лекцій. – 2-ге вид. – К.: МАУП, 2002. – 176с.
3. Психология управления: Курс лекций / Л. К. Аверченко, Г. М. Залесов, Р. И. Мокшанцев и др; Отв. ред. М. В. Удальцова.– Новосибирск: «Сибирское соглашение».– М.: Инфра-М, 2000.– 150 с.
4. Савельева В. С. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: ВД “Професіонал”, 2005.– 320 с.

Семинар 4. Гендерні особливості менеджменту (2 год.)

1. Проблема статі в управлінні.
2. Гендерні відмінності в менеджменті.
3. Психологічні проблеми становлення жінки-керівника. Феномен “невидимої стелі”.
4. Стратегії підтримки жінок у сфері менеджменту і програми професійної підготовки.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Бендас Т. В. Гендерные исследования лидерства // Вопросы психологии.– 2000.– № 1.– С. 87–95.
2. Богословская М. В. Взаимосвязь мотивации достижения и некоторых личностных характеристик у женщин, стремящихся к лидерству // Психологическая газета.– 2004.– № 2.– С. 32–34.
3. Хвостов А. А. Гендерные особенности организационного поведения // Вопросы психологии.– 2004.– № 3.– С. 29–36.

Література (основна):

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психология управления: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
2. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.

Література (додаткова):

1. Кабаченко Т. С. Психология управления: Учеб. пособие.– М.: Пед. о-во России, 2003– 384 с.
2. Савельева В. С. Психология управления: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: ВД “Професіонал”, 2005.– 320 с.
3. Хохлова Т. П. Гендерные проблемы в современном управлении // Менеджмент в России и за рубежом.– 2004.– № 2.– С. 79–86.

Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості управління
(лекції – 10 год., семінарські заняття – 10 год., модульна контрольна робота)

Семінар 5. Синдром «професійного вигорання» у менеджерів та персоналу організації (2 год.)

1. Стресогенні фактори управлінської діяльності.
2. Синдром «професійного вигорання» та його взаємозв'язок з професійним стресом.
3. Структура синдрому «професійного вигорання» та можливих його проявів у менеджерів та персоналу організації.
4. Профілактика і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Знакова Т.А., Огнев А.С. Профессиональное выгорание руководителей // Управление персоналом.– 2003.– № 11.– С. 64–66.
2. Леонова А.Б. Основные подходы к изучению профессионального стресса // Вестник МУ. Сер. 14, Психология.– 2000.– № 3.– С. 4–21.
3. Михайлов Г. С. и др. О роли психической устойчивости в работе менеджера / Г. С. Михайлов, М. Ф. Секач, О. Д. Привалова // Журнал прикладной психологии.– 2003.– № 3.– С. 2.–7
4. Секач М.Ф., Смилык И. М., Михайлов Г. С. Депрессии руководителей – проблема XXI века // Журнал прикладной психологии.– 2004.– № 3.– С. 7–13.

Література (основна):

1. Пірен М.І. Стрес і стресори як наслідок конфліктності в управлінській діяльності // Пірен М.І. Конфліктологія.– К., 2003.– Р. 10.– С. 171–179.
2. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.

3. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л.М.Карамушки. – К.: Фірма «Інкос», 2005. – 366с.

Література (додаткова):

1. Сергаев С. И. Стресс в организациях социальной сферы: причины, профилактика, противодействие // Мир психологии.– 2002.– № 4.– С. 245–250.
2. Стресс на рабочем месте // Управление персоналом.– 2003.– № 9.– С. 74–75.
3. Шульц Д., Шульц С. Работа как источник стресса // Шульц Д., Шульц С. Психология и работа.– С.Пб., 2003.– С. 432–466.

Семінар 6. Спілкування у сфері управління (2 год.)

1. Загальна характеристика ділового (управлінського) спілкування, його структура.
2. Ділове спілкування як засіб управлінського впливу.
3. Комунікативний потенціал та комунікативна компетентність особистості керівника.
4. Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Вегерчук И. Э. Понимание как ключевой компонент в социально-перцептивной компетентности руководителя // Мир психологии.– 2001.– № 3.– С. 122–128.
2. Логинова А. С. Представление и знакомство в процессе делового общения // Секретарское дело.– 2004.– № 5.– С. 56– 58.
3. Никольский В. Язык без слов или основы невербального общения // Секретарь-референт.– 2003.– № 9.– С. 58–62.; 2003.– № 10.– С. 61–65.
4. Резник С. Трудный диалог с начальником // Лидеры образования.– 2003.– № 8.– С. 37-40.

Література (основна):

1. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебн. пособие – М.:Флинта: МПСИ, 2000. – 648с.
2. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посіб. – К.: Міленіум, 2003. – 344с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.

Література (додаткова):

1. Леонов Н. И. Психология делового общения: Учебное пособие.– 2-е изд.– М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЕК», 2003.– 216 с.
2. Власов Л. В., Сементовская В. К. Деловое общение.– Лениздат, 1980.– 79 с.
3. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студ. гуманіт. фак. вищ. навч. закладів.– К.: КМ Academia.– 1997.– 192 с.
4. Фомин Ю. А. Психология делового общения. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: Амалфея, 2003.– 448 с.

Семінар 7. Психологічні особливості переговорів у сфері управління (2 год.)

1. Переговори в сфері управління, їх призначення, функції та види.
2. Стадії ведення переговорів. Моделі переговорів.
3. Тактичні прийоми та методи підготовки і ведення переговорів. Переговорні стилі.

4. Труднощі у переговорах: «глухі кути», конфлікти, маніпуляції.
5. Етнопсихологічні особливості учасників переговорного процесу.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Панкова М. В. Искусство переговорного процесса // Бизнес-команда и ее лидер.– 2005.– № 1.– С. 49–76.
2. Сороченко В. Семь мифов об эффективных переговорах // Антикризисный менеджмент.– 2004.– № 7.– С. 42–46.
3. Бельдова М. В. Этикет переговоров // Секретарь-референт.– 2003.– № 8.– С. 49–53.
4. Шаманкова Т. Манипуляции на переговорах // Бизнес-леди.– 2003.– № 3.– С. 6–8.

Література (основна):

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
2. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.

Література (додаткова):

1. Каррас Ч. С. Искусство ведения переговоров: Как достичь желаемого результата / Пер. с англ. М. Ц. Шабат; Перераб. изд.– М.: Изд-во ЭКСМО, 1997.– 400 с.
2. Мамонтов С. Тактика ведения переговоров.– СПб.: Питер, 2002.– 160 с.
3. Митрошенков О. А. Эффективные переговоры: Практ. пособие для деловых людей.– 2-е изд., испр.– М.: ИНФРА, 2003.– 288 с.

Семінар 8. Конфлікти у структурах управління (2 год.)

1. Сутність, види та причини конфліктів в управлінні.
2. Структура та динаміка конфліктів в організаціях
3. «Дерево» конфлікту як процесу.
4. Наслідки конфліктних ситуацій.
5. Технології (способи, методи, техніки) подолання конфліктів організації.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Веселова Н. В. Конфликт неизбежен... // Секретарь-референт.– 2003.– № 3. – С. 59–62; 2003.– № 4.– С. 51–55.
2. Кнорринг В. И. Искусство управления конфликтами // Бизнес-команда и ее лидер.– 2003.– № 6.– С. 19–24.
3. Коноваленко М. Конфликт: победить или выиграть // Управление персоналом.– 2004.– № 4.– С. 67–70.
4. Косик В. О гибких технологиях разрешения управленческих конфликтов // Персонал.– 2003.– № 7.– С. 61–66.

Література (основна):

1. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посіб. – К.: Міленіум, 2003. – 344с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
3. **Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002.**

Література (додаткова):

1. Емельянов С. М. Конфликты в сфере управления / С. М. Емельянов. Практикум по конфликтологии.– СПб., 2003.– Тема 14.– С. 306–338.
2. Вачугов Д. Д. та ін. Управленческие конфликты // Д. Д. Вачугов, В. Р. Веснин, Н. А. Кислякова. Практикум по менеджменту: деловые игры: Учеб. пособие / Под ред. Д. Д. Вачурова. 2-е изд., перераб. и доп.– М., 2001.– Т. 15.– С. 36-48.

3. Ворожейкин И. Е. и др. Роль руководителя в управлении конфликтами // И. Е. Ворожейкин, А. Я. Кибанов, Д. К. Захаров. Конфликтология.– М., 2002. – Гл. 10.– С. 198–218.

Семінар 9. Управління персоналом організації (2 год.)

1. Найм і адаптація персоналу в організації.
2. Оцінка діяльності персоналу. Атестація.
3. Планування кар'єри.
4. Навчання персоналу. Види (форми) навчання персоналу.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Павлова Е. Н., Журавлев А. В. Обучающие ресурсы аттестации персонала // Журнал практического психолога.– 2005.– № 2.– С. 111–132.
2. Парина А., Боровикова Н. Ассесмент-центр как способ формирования кадрового резерва // Управление персоналом.– 2004.– № 8.– С. 22–25.

Література (основна):

1. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебн. пособие – М.:Флинта: МПСИ, 2000. – 648с.
2. Кабаченко Т. С. Психология в управлении человеческими ресурсами: Учеб. пособие для студ. вузов.– С.Пб.: Питер, 2003.– 400 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
4. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.
5. Психология работы с персоналом в трудах отечественных специалистов / Сост. И общ. Ред. Л. В. Винокурова.– С.Пб.: Питер, 2001.– 512 с.

Література (додаткова):

1. Кравченко А. И., Тюрина И. О. Применение тестов в управлении // А. И. Кравченко, И. О. Тюрина Социология управления: фундаментальный курс. – М., 2004.– Гл. 9. – С.1045–1082.
2. Купер Д., Робертсон А. Психология в отборе персонала: Пер. с англ.– С.Пб. и др.: Питер, 2003.– 240 с.
3. Молл Е. Г. Управление карьерой менеджера. – С.Пб.: Питер, 2003.– 352 с.
4. Форсир П. Развитие и обучение персонала.– С.Пб.: Нева, 2004.– 192 с.
5. Хигир Б. Ю. Нетрадиционные методы подбора и оценки персонала.– 2-е изд., доп. и перераб.– М.: ООО Журн. «Управление персоналом», 2003.– 448 с.

Семінар 10. Психологічний імідж керівника та організації (2 год.)

1. Імідж керівника та його складові.
2. Імідж організації, структура іміджу.
3. Принципи створення та етапи формування іміджу керівника та організації.

Індивідуальні завдання (обговорення рефератів):

1. Кузнецова Е. В. Значение цвета одежды в формировании имиджа деловой женщины // Прикладная психология.– 2001.– № 2.– С. 79–87.
2. Маценко В. Ф. Технология создания имиджа // Практична психологія та соціальна робота.– 1998.– № 5.– С. 38–41; 1998.– № 3.– С. 28–31; 1998.– № 4.– С. 37–42; 1998.– № 2.– С. 25–28; 1998.–№ 1.– С. 37–40.
3. Михайлов Г. С., Перельгина Е. Б., Секач М. Ф. Психологический механизм создания индивидуального имиджа // Журнал прикладной психологии. – 2002. – № 6.– С. 2–11.

4. Рогачева М. И. Имидж – составляющая успеха руководителя и организации // Управление персоналом.– 2004.– № 17.– С. 60–62.

Література (основна):

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів.– К.: Академвидав, 2003.– 567 с.
2. Психология менеджмента. Под ред. Г.С.Никифорова. – 2-е изд. – Х. – 2002. – 556с.
3. Психология управления: Курс лекций / Л. К. Аверченко, Г. М. Залесов, Р. И. Мокшанцев и др; Отв. ред. М. В. Удальцова.– Новосибирск: «Сибирское соглашение».– М.: Инфра-М, 2000.– 150 с.

Література (додаткова):

1. Браун Л. Имидж – путь к успеху.– СПб.: Питер, 2000.– 192 с.
2. Данильчук Л. А. Основы имиджа и этикета: Учеб. пособие для студ. вузов. – К.: Кондор, 2004.– 234 с.
3. Маценко В. Ф. Имидж: Психология создания. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2002.– 112 с.
4. Почепцов Г. Г. Имиджелогия. – 2-е изд., испр. и доп.– М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2002.– 704 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Обов'язкова література

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. – Харків : ХНУРЕ, 2020. – 120 с.
2. Дафт Р. Л. Менеджмент: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2000. — 832 с.
3. Карамушка Л. М. Психологія управління: Навч. посібник. - К.: Міленіум, 2003. - 344 с.
4. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури : Пер. с англ.-М.: Дело, 1992.-702с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навчальний посібник. 2-ге видання доп. Л.Е. Орбан-Лембрик. – Київ, Академвидав, 2010. - 544 с.
6. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности /Под ред Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. -СПб: Речь, 2001.-448с.
7. Психологія управління [Текст] : навч. посіб. / Р. А. Калениченко [та ін.] ; за заг. ред. Р. А. Калениченка, О. Г. Льовкіної ; Ун-т держ. фіск. служби України. - Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. - 255 с.
8. Психологія управління [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [К. Ф. Ковальчук та ін.] ; Нац. металург. акад. України. - 3-тє вид. - Дніпро : Акцент, 2018. - 248 с.
9. Психологія управління [Текст] : навч.-метод. посіб. / З. Р. Кісіль, О. Г. Угрин ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2018. - 507 с.
10. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. / За ред. Л. М. Карамушки. — К.: ІНКОС, 2005. — 366 с.

Підручники онлайн:

1. Зуб А.Т. Психологія управління. 2014
https://stud.com.ua/30597/psihologiya/psihologiya_upravlinnya
2. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління. Підручник. 3-тє вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 664 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Khodakivskiy_Yevhen/Psykholohiia_upravlinnia.pdf?PHPSESSID=ks5aotbt99hpldik7fqbtvi6v0
3. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-тє вид. перероб. та доп. [текст] Підручник. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.
http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/4982/1/Psykholohiia_upravlinnia.pdf
4. Прищак, М. Д. П77 Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pryschak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf

Додаткова література:

1. Бандурка А. М. Психологія управління / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянська. - Харьков: Фортуна-пресс, 1998. - 464 с.
2. Балабанова Л. В. Управління персоналом : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак ; М-во освіти і науки України, Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського, Каф. маркетинг. менедж. – К. : Професіонал, 2006. – 510 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Ф. Бурлачук, М. С. Морозов. - К.: Наук, думка, 1989. - 200 с.

4. Джоуелл Л. Индустриально-организационная психология: Учебник для вузов / Л. Джоуелл. - СПб: Питер, 2001. - 720 с.
5. Занковский А. Н. Организационная психология: Учеб. пособие для вузов / А.Н. Занковский. - М.: Флинта: МПСИ, 2000. - 648 с.
6. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова ; М-во освіти і науки України. - 2-е вид. - К. : Центр учб. л-ри, 2009. - 502 с.
7. Винославська О. В. Людські стосунки: Навчальний посібник / О. В. Винославська, М. П. Малигіна. - К.: КВІЦ. 2001. - 2001. - 83 с.
8. Власов П. К. Психология замысла организации / П. К. Власов. - Харьков : Гуманитарный центр, 2003. - 284 с.
9. Воронкова В. Г. Кадровий менеджмент : навч. посіб. / В. Г. Воронкова. - К. : Професіонал, 2004. - 192 с.
10. Воронкова В. Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади : навч. посіб. / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, О. М. Попов ; [під ред. д.ф.н., проф. В. Г. Воронкової]. - К. : Професіонал, 2006. - 576 с.
11. Вудкок К. Раскрепощенный менеджер / К. Вудкок, Д. Френсис - М.: Дело, 1991. - 320с.
12. Гибсон Дж. Л. Организации: поведение, структура, процессы / Дж. Л. Гибсон, Д. М. Иванцевич, Д. Х. Доннелли. - 8-е изд. - М.: ИНФРА-М, 2000. - С. 238-275.
13. Гринберг Дж. Управление стрессом / Дж. Гринберг. - 7-е изд. - СПб: Питер, 2002. - 496 с.
14. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. - СПб: Питер, 2000. - 464 с.
15. Доценко Е. Л. Психология манипулирования: Феномены, механизм и защита / Е.Л. Доценко. - М.: Изд-во "Черо", 1997. - 344 с.
16. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии / С.М. Емельянов. - СПб: Изд-во "Питер", 2000. - 238 с.
17. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Зимбардо Ф., Ляйппе М. - СПб: Питер, 2001. -448с.
18. Казмиренко В. П. Социальная психология организаций / В.П. Казмиренко. - К.: МЗУУП, 1993.-384с.
19. Капитанчук Ю. Б. Помощь руководителю в принятии решений: методика баласных листов // Журнал практического психолога: тематический выпуск: Организационная психология й организационное консультирование. - 2000. - № 5-6. - С. 135-137.
20. Карамушка Л. М. Дослідження особливостей психологічної готовності менеджерів освіти до взаємодії з персоналом в умовах конфлікту / Л. М. Карамушка, Т. М. Дзюба // Практична психологія та соціальна робота. - 2011. - № 9. - С. 20-28.
21. Карамушка Л. М. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень українськими менеджерами: результати крос-культурних досліджень / Карамушка Л. М., Чебатарьова О. А. - К.: Проблеми загальної та педагогічної психології. - 2001 - Т. 4. - Ч. 1. - С. 90-95.
22. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. - К.: МАУП, 2000. - 286 с.
23. Кристофер Є. Ю. Тренінг лідерства / Є. Ю. Кристофер, Л. Смит - СПб: Питер, 2001. - 320 с.
24. Крушельницька О. В. Мотивація та стимулювання персоналу організації // Управління персоналом : навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-е, переробл. й допов. - К., 2005. - С. 282-302.

25. Кузьмин Й. Психотехнологии й ефективній менеджмент / Й. Кузьмин. - М.: Технологическая школа бизнеса, 1994. - 192 с.
26. Кулініч І. О. Психологічні чинники оцінювання управлінських рішень // Психологія управління : навч. посіб. / І. О. Кулініч ; М-во освіти і науки України. – К., 2008. – С. 108–129.
27. Лемберт Т. Ключові проблеми керівника. 50 перевірених способів вирішення проблем: Пер. з англ. - К.: Наукова думка, 2001. - 303 с.
28. Ложкин Г. В. Практическая психология конфликта / Ложкин Г. В., Повякель Н. Й. . - К.: МАУП, 2000. - 256 с.
29. Москвичов С. Г. Мотивация: деятельность и управление / С.Г. Москвичев. - Киев-Сан-Франциско, 2003. - 492 с.
30. Ньюстром Дж., Девис К. Организационное поведение. - СПб: Питер, 2000.- С. 366-388.
31. Основи психолого-управлінського консультування: Навч. посіб / За наук. ред. Л. М. Карамушки. - К.: МАУП, 2002. - 136 с.
32. О'Шонесси Дж. Теории мотивации в исследованій організації// Организационная психология: Хрестоматия /Сост. й общая редакция Л. В. Винокурова, Й. М. Скрипюка. - СПб: Питер, 2000. - С. 214-233.
33. Паркер Г. Формирование команды: Сборник упражнений для тренеров / Паркер Г., Кропп Р.. - СПб: Питер, 2002. - 160 с.
34. Пірен М. І. Конфлікти і управлінські ролі: соціально-психологічний аналіз / М.І. Пірен.- К. Вид-во УАДУ, 2000. - 200 с.
35. Почебут Л. Г. Организационная социальная психология: Учебное пособие / Л. Г. Почебут, В. А. Чикер. - СПб: Изд-во "Речь", 2000. - 298 с.
36. Практикум по социально-психологическому тренингу. - 3-є изд., испр. и доп. / Под ред. Б. Д. Парыгина. - СПб: Изд-во В. А. Михайлова, 2000. -352с.
37. Практическая психодиагностика: методики и тесты: Учебное пособие / Ред.-сост. Д. Я. Райгородский. - Самара: Издательский дом "БАХРАХ", 1998.-672с.
38. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. - СПб: "Ювента", Й. Т., 1999. - 256 с.
39. Пугачев В. П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом: Учебник для студентов вузов / В.П. Пугачев. - М.: Аспект Пресе, 2001. -285с.
40. Рабочая книга практического психолога: Пособие для специалистов, работающих с персоналом / Под ред А. А. Бодалева, А. А. Деркача, Д. Л. Лаптева. - М.: Изд-во Института психотерапии, 2001. - 640 с.
41. Розанова В. А. Психология управления : учеб. пособие / В. А. Розанова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : Журн. "Управление персоналом", 2003. - 416 с.
42. Свенцицкий А. Л. Социальная психология управления / А.Л. Свенцицкий. - Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1986. - 176 с.
43. Советы психолога менеджеру: Учебное пособие / Под ред. М. К. Тутушкиной. - СПб ГАСУ. СПб, 1994. - 195 с.
44. Теория и практика управления персоналом : учеб -метод. пособие / авт -сост. Г. В. Щёкин ; Межрегион. акад. упр. персоналом. – 2-е изд., стер. – К. : МАУП, 2003. – 280 с.
45. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию, или переговоры без поражения / Р. Фишер, У. Юри: Пер. с англ. - М.: Наука, 1992. - 158 с.
46. Харский К. Ценностное управление для бизнеса / К. Харский. – Санкт-Петербург : Политек-Сервис. – 2010. – 289 с.
47. Хміль Ф. І. Основи управлінського консультування : навч. посіб. [для студ. ВНЗ] / Ф. І. Хміль ; М-во освіти і науки України. – К. : Академвидав, 2008. – 240 с.
48. Чалдини Р. Психология влияния / Р. Чалдини: Пер. с англ. - СПб: Питер, 2000. - 272с.

49. Чернов Ю. В. Управленческое консультирование : учеб. пособие / Ю. В. Чернов, С. В. Фомишин, А. И. Тищенко ; М-во образования и науки Украины. – К. : Кондор, 2009. – 272 с.
50. Чикер В. А. Психологическая диагностика организации и персонала. - СПб: Речь, 2003.-176с.
51. Шредер Г. А. Руководить сообразно ситуации: Пер. с нем. - М.: АО "Интерэксперт", 1994. - 160 с.
52. Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі / Ю. М. Швалб, О. В. Данчева. - К.: Лібра, 1998.-270с.
53. Щёкин Г. В. Как эффективно управлять людьми: психология кадрового менеджмента. Науч.-практич. пособие. — К.: МАУП, 1999. — 400 с.

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДО НИХ.....	4
3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ.....	12

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології і соціології
Кафедра загальної та соціальної психології і соціології

Методичні вказівки
щодо підготовки до семінарських занять
з нормативної навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Луцьк - 2020